

Η διαπραγμάτευση θα κρίνει τη δημοκρατία

Ο **Νίκος Σερντεδάκις**

τονίζει ότι ο ΣΥΡΙΖΑ θα

πρέπει να κινηθεί σε πολλαπλά επίπεδα για να λειτουργήσει προωθητικά **σελ. 8, 9**

“

Οφείλουμε να προχωρήσουμε τη διαπραγμάτευση, όπως επίσης οφείλουμε να μην ξεχνάμε ότι αυτό που θα κριθεί τις επόμενες βδομάδες στην Ελλάδα, θα κρίνει τη δημοκρατία στη χώρα μας, την πορεία της Αριστεράς στη χώρα μας, αλλά και τη ύπαρξη της ευρωπαϊκής Αριστεράς στον 21ο αιώνα.

Τη συνέντευξη πήρε η Ιωάννα Δρόσου

Εκατό μέρες έχουν περάσει από τις εκλογές. Πώς αποτιμάς το κυβερνητικό έργο;

Η αποτίμηση μπορεί και οφείλει να αρθρωθεί σε δύο επίπεδα. Από τη μια, τίθεται προς κρίση το νομοθετικό έργο της κυβέρνησης, οι πολιτικές που εφαρμόζει στο εσωτερικό της χώρας και, από την άλλη, η σάση της στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης με τους δανειστές, κυρίως μάλιστα η αναμενόμενη έκβασή τους. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος, η κυβέρνηση της Αριστεράς έχει εισάγει στη Βουλή σημαντικά νομοσχέδια τηρώντας σε μεγάλο βαθμό τις προεκλογικές της δεσμεύσεις. Η επαναπρόσληψη των απολυμένων, το νομοσχέδιο για την ανθρωπιστική κρίση, η ρύθμιση των χρεών προς το δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, η ΕΡΤ και οι νομοθετικές παρεμβάσεις στα θέματα της εκπαίδευσης αποτελούν εξαιρετικά θετικά δείγματα γραφής της νέας κυβέρνησης.

Στο θέμα της διαπραγμάτευσης αναδείχθηκαν μια σειρά από αδυναμίες, αλλά και μη δημιουργικές, για τον πολιτικό μας χώρο, ασάφειες. Στο σημείο που σήμερα βρισκόμαστε μπορούμε να καταγράψουμε την έγερση σημαντικών ενστάσεων για ορισμένες επιλογές της κυβέρνησης. Χαρακτηριστικότερη η τοποθέτηση του πρωθυπουργού για τη συμφωνία της 20ης Φεβρουαρίου και τη μη εξασφάλιση της καταβολής μέρους των δόσεων που απορρέουν από την υφιστάμενη δανειακή σύμβαση. Επιπλέον, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι στην πορεία της διαπραγμάτευσης το στίγμα μας θόλωσε κάμποσες φορές, γεγονός που επέτρεψε την αχαλίνωτη ανάπτυξη μιας άγονης σεναριολογίας περί της καταληκτικής συμφωνίας. Έχω την αίσθηση ότι ψύχραιμα οφείλουμε να περιμένουμε την ολοκλήρωση των συνομιλιών, ώστε να κρίνουμε την κυβέρνηση στη βάση πραγματικών δεδομένων. Θέλω να πιστεύω ότι συλλογικά ο ΣΥΡΙΖΑ θα στηρίξει τις επιλογές της κυβέρνησης, οι οποίες δεν μπορεί να είναι άλλες από τις "κόκκινες γραμμές" που έχει θέσει ο ελληνικός λαός και τις οποίες αποτυπώσαμε με ευκρίνεια στις εκλογικές μας δεσμεύσεις και τον προγραμματικό μας λόγο.

Ποια είναι η Ευρώπη, στην οποία απευθυνόμαστε;

Θεωρείς ότι υπήρξε λάθος εκτίμηση για την κατάσταση που θα έβρισκε η κυβέρνηση;

Αναγνωρίζεται από όλους μας ότι η ανάγνωση που είχαμε ως ΣΥΡΙΖΑ προεκλογικά, σε σχέση με το ποιους θα συναντήσουμε απέναντί μας και ποια σάση θα κρατήσουν στη διαπραγμάτευση, ήταν μάλλον αισιόδοξη. Ο ΣΥΡΙΖΑ ισχυρίστηκε προεκλογικά ότι η νωπή λαϊκή εντολή θα αποτελέσει για τους δανειστές μας, την Ευρωπαϊκή Ένωση κυρίως, αλλά και το ΔΝΤ, ένα ισχυρότατο δεδομένο, το οποίο οφείλουν να σεβαστούν, αποδεχόμενοι τη λήξη της λιτότητας και την εφαρμογή αντιυφεσιακών πολιτικών. Όπως φάνηκε στην πορεία, αυτή η εκτίμηση μας ήταν πολύ μακριά από την πραγματικότητα. Θεωρώ πως η ανάλυση που είχε η ριζοσπαστική αριστερά για το τι είναι σήμερα η Ευρώπη, ήταν μερικώς προβληματική, ίσως ακόμα και εσφαλμένη. Δεν είχαμε συνειδητοποιήσει ότι, στο πλαίσιο της νεοφιλελεύθε-

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΝΙΚΟ ΣΕΡΝΤΕΔΑΚΙ

Η διαπραγμάτευση θα κρίνει τη δημοκρατία στη χώρα μας

ρης αντεπανάστασης, οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν και οι ίδιοι μεταχρηματισθεί. Ότι δηλαδή βρισκόμαστε σε ένα ριζικά τροποποιημένο πολιτικό περιβάλλον, που δεν αντιτοιχείται προς τις προγενέστερες παραδοχές μας για τη θέσμιση και τη λειτουργία των αντιπροσωπευτικών θεσμών της περιόδου του βιομηχανικού καπιταλισμού. Η ανάλυση για τα χαρακτηριστικά του νεοφιλελευθερισμού έτεινε να επικεντρώνεται στα θέματα της οικονομίας, θέτοντας στο περιθώριο ένα ουσιαστικό αναστοχασμό για τη μετάλλαξη των πολιτικών θεσμών που διαμορφώνουν τη νέα μεταδημοκρατική πραγματικότητα.

Τι εννοείς με αυτό;

Μεταδημοκρατία σημαίνει ότι στις σύγχρονες κοινωνίες διατηρούνται μεν τυπικά οι κανόνες λειτουργίας της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, όμως ο τόπος λήψης των αποφάσεων έχει μεταφερθεί έξω και πέρα από τους δημοκρατικούς θεσμούς. Ο λαός, ως το διαφοροποιημένο στο εσωτερικό του συλλογικό υποκείμενο γύρω από το οποίο θεμελιώνονται οι νεωτερικοί θεσμοί και οργανώνονται οι πολιτικές διαδικασίες για να υπηρετηθούν οι αξίες της δημοκρατίας, αλλά και η εμβάθυνση των διαδικασιών του οικονομικο-κοινωνικού εκδημοκρατισμού, αναγορεύεται από τις νεοφιλελεύθερες ελίτ ως φορέας παθογενειών. Από τούτη την αφετηρία εκκινούν οι περισσότερες αναλύσεις περί του λαϊκισμού και του λεγόμενου ενθαλαϊσμού. Στο μεταδημοκρατικό περιβάλλον, για τις τύχεις των λαών αποφασίζουν, ερήμην τους, νεοπαγείς “θεσμοί”, δίχως δημοκρατική νομιμοπόιηση και λογοδοσία. Υπό αυτήν την έννοια, η λαϊκή βούληση, του ελληνικού λαού στη συγκεκριμένη περίπτωση, δεν αποτελεί για τις οικονομικές και πολιτικές ελίτ ένα παραγοντα καθοριστικό για τη λήψη των αποφάσεων. Το αντίθετο μάλιστα, ο λαός και η βούλησή του συνιστούν αυθεντικά δεδομένα, αλλά προϊόν και αποτέλεσμα της λαϊκιστικής δημαγωγίας και χειραγώησης. Οι παρασυρμένες, λοιπόν, λαϊκές μάζες θα πρέπει να τιμωρηθούν για να ξαναγίνουν “ορθολογικές” και “έλλογες”, δηλαδή εθελόδουλες και υποταγμένες στη διακυβέρνηση των τεχνοκρατών αριστών. Δια μέσου της τιμωρητικής πειθάρχησής του ο λαός θα υποχρεωθεί να εσωτερικεύσει τις νεοφιλελεύθερες αξίες και αντιλήψεις, θέτοντας τις προϋποθέσεις της αυτο-ακύρωσής του ως συστατικού στοιχείου της κοινωνίας και της ιδιαίτερης της δημοκρατίας.

Στην ανάλυσή μας για την Ευρώπη, όλα τα παραπάνω τα θέσαμε σε δεύτερη μοίρα. Το επόμενο διάστημα θα πρέπει συλλογικά να ξανασκεφτούμε ποια είναι η Ευρώπη, στην οποία απευθυνόμαστε για την εξασφάλιση μας κοινής πορείας. Θα πρέπει την ανάλυσή μας περί των νέων χαρακτηριστικών της Ευρώπης στο πλαίσιο του νεοφιλελεύθερισμού και του

Συζητάμε με τον καθηγητή στην Κοινωνιολογία της Συλλογικής Δράσης και των Κοινωνικών Κινημάτων του πανεπιστημίου Κρήτης, Νίκο Σερντεδάκι, για την πορεία της διαπραγμάτευσης, το ρόλο της ελληνικής κυβέρνησης και των εταίρων. Όπως τονίζει ο Ν. Σερντεδάκις, “ψύχαριμα οφείλουμε να περιμένουμε την ολοκλήρωση των συνομιλιών, ώστε να κρίνουμε την κυβέρνηση στη βάση πραγματικών δεδομένων”.

νεοσυντηριστισμού, να την καταστήσουμε ηγεμονική στην κοινωνία, ούτως ώστε η κρίση των πολιτικών αποφάσεων και προσανατολισμών να προκύψει από τη γνώση των υφιστάμενων κοινωνικών διαιρέσεων, συγκρούσεων και ταξικών ανταγωνισμών, παραμερίζοντας ως κρίσιμη μεταβλητή την πραγματικά χειραγωγόμενη κοινή γνώμη των δημοσκόπων, που στην ουσία έρχεται να υποκαταστήσει τον λαϊκό παράγοντα στη μεταδημοκρατική μας εποχή.

Ασφυκτικά τα όρια για αριστερές προσεγγίσεις

Όμως, η διαπραγμάτευση εξελίσσεται τώρα...

Σαφώς η διαπραγμάτευση πρέπει να γίνει, αλλά θα πρέπει να πούμε σε όλους τους τόνους ότι δεν είναι πια η “Ευρώπη των λαών”, το περιβάλλον στο οποίο θα κινηθεί η Ελλάδα τα επόμενα χρόνια. Βεβαίως, υπάρχουν οι λαοί στην Ευρώπη και έχουμε εμπιστοσύνη στις δικές τους συλλογικές δράσεις και τα κοινωνικά κίνηματα, όμως στο θεσμικό περιβάλλον της Ε.Ε., τα όρια είναι ασφυκτικά έως απαγορευτικά για τις αριστερές ριζοσπαστικές πολιτικές προσεγγίσεις. Οφείλουμε να προχωρήσουμε τη διαπραγμάτευση, όπως επίσης οφείλουμε να μην ξεχάμε ότι αυτό που θα κριθεί τις επόμενες βδομάδες στην Ελλάδα, θα κρίνει τη δημοκρατία στη χώρα μας, την πορεία της Αριστεράς στη χώρα μας, αλλά και τη υπάρξη της ευρωπαϊκής Αριστεράς στον 21ο αιώνα.

Βλέπουμε πώς οι κοινωνικές κινητοποιήσεις έχουν καμφθεί το τελευταίο διάστημα. Πώς το εξηγείς αυτό;

Πιστεύω ότι εύκολα μπορούμε να κατανοήσουμε τούτη την ύφεση της συλλογικής δράσης, δίχως να είμαστε σε θέση να προβλέψουμε ότι δεν θα προκύψουν νέες τάσεις ανόδου της κατά την επόμενη περίοδο. Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα μετά την υπογραφή του πρώτου μνημονίου το 2010, καταγράφηκε ένα έντονο κύμα διαμαρτυρίας, με ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά, αντιμνημονιακό στο περιεχόμενο του, το οποίο άρχισε να εκδηλώνει σημάδια ύφεσης μετά τις εκλογές του 2012. Η ύφεση της διαμαρτυρίας μέχρι το 2014 δεν αποτυπώνεται κατά ανάγκη στο πλήθος των γεγονότων διαμαρτυρίας που καταγράφουν διάφορες έρευνες που βρίσκονται σε εξέλιξη. Εκφράζεται περισσότερο στις αλλαγές του περιεχόμενου της συλλογικής δράσης, στην ελλιπή διάχυση τους σε διαφορετικούς κοινωνικούς χώρους, αλλά και γεωγραφικά. Μ' άλλα λόγια, επιβεβαιώνονται εκείνες οι προσεγγίσεις που υποστηρίζουν ότι μετά την έκρηξη της διαμαρτυρίας ακολουθεί μια τάση απόσυρσης των κινητοποιούμενων, καθώς επέρχεται η κόπωση ή γιατί εντείνεται η καταστολή ή γιατί δεν προκύπτουν απότελεσμα από τις κινητοποιήσεις. Όμως, η απόσυρση από τη διαμαρτυρία συνοδεύτηκε από την επένδυση πολιτικών στη σφαίρα της θεσμικής πολιτικής και ειδικότερα στην εκλογική ενδυνάμωση του ΣΥΡΙΖΑ, που, με σταθμό το εκλογικό αποτέλεσμα των ευρωεκλογών, κινούνται προς την επικράτηση στις επερχόμενες εθνικές εκλογές. Παρατηρούμε λοιπόν μια συσχέτιση του κύκλου διαμαρτυρίας με τον εκλογικό κύκλο που είναι σε θέση να παράσχει μια ικανοποιητική εξήγηση για την ύφεση της συλλογικής δράσης στην δεδομένη συγκυρία.

Εγχείρημα απονομιμοποίησης της αριστερής κυβέρνησης

Μιλώντας για κοινωνικά κίνηματα, τα κόμματα της αντιπολίτευσης προσπαθούν να οργανώσουν μια κινητοποίηση μέσω της πρωτοβουλίας «Όχι Μπαλτά στην παιδεία»...

Αυτό δεν είναι καινούριο. Το είδαμε στις ΗΠΑ από το Tea Party ή στην Ιταλία από το Μπερλουσκόνι. Έχουμε στις συγκεκριμένες περιπτώσεις μια προσπάθεια οικειοποίησης των κινηματικών ρεπερτορίων από αντιδραστικά αντικινήματα. Ήταν λοιπόν αναμενόμενο πως και στην Ελλάδα θα επιχειρηθούν τέτοιες κινητοποιήσεις, από τη στιγμή που οι κατεστημένες ελίτ ή συγκεκριμένες μερίδες τους, βλέπουν να απομακρύνεται το όνειρό τους για την ολοκλήρωση της “αριστερής παρένθεσης”. Δεν τους αρκούν τα φερέωντα της πολιτικής διάχυσης του φόβου που νέμονται την κατα-

σκευή των ειδήσεων και των πληροφοριών, ίσως γιατί οι ποικίλοι εκφραστές τους έχουν χάσει την αίγλη τους και έχει καταστεί σαφές στον καθένα και την καθημιά το ποια αφεντικά υπηρετούν. Οφείλουμε, λοιπόν, να κρατήσουμε το δεδομένο ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα ευρύτερο εγχείρημα απονομιμοποίησης της αριστερής κυβέρνησης, αποδυνάμωσης της τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Οι προπτάθεις οργάνωσης μαζικών αντικυβερνητικών κινητοποιήσεων, αποτυχημένες προς το παρόν, αποτελούν μια από τις ποικίλες εκφράσεις αυτού του ενορχηστρωμένου σχεδίασματού.

Την περασμένη βδομάδα, δημοσιεύτηκε δημοσκόπηση σύμφωνα με την οποία οι ερωτώμενοι απαιτούν συμφωνία εδώ και τώρα, την ίδια ώρα που η στήριξη στον ΣΥΡΙΖΑ ενισχύεται. Πώς σχολιάζεις τέτοια ευρήματα;

Το διαφαινόμενο από τις δημοσκοπήσεις αίτημα για την άμεση συνομολογία μιας συμφωνίας με τους δανειστές αποτυπώνει τα έντονα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μικρές επιχειρήσεις, αλλά και οι εργαζόμενοι και οι άνεργοι που γνωρίζουν ότι οι σημαντικές μεταρρυθμίσεις που τους αφορούν έπονται της λήξης της διαπραγμάτευσης. Στην οπτική μου, η αδημονία για την κατάληξη της διαπραγμάτευσης έχει περισσότερο να κάνει με τις πολιτικές προσδοκίες που έχουν επενδύθει στη νέα κυβέρνηση. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει από το φαινομενικά αντιφατικό, προς το προηγούμενο, εύρημα των υψηλών ποσοστών που καταγράφει ο ΣΥΡΙΖΑ στην πρόθεση ψήφου, έναντι των μειωμένων ποσοστών που προκύπτουν για την ΝΔ, το Ποτάμι και το ΠΑΣΟΚ, τα τρία δηλαδή μνημονιακά κόμματα που σήμερα προτάσσουν την δίχως όρ